

System pomocy osobom bezdomnym w mieście Katowice

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach obserwując skalę i złożoność zjawiska zagrożenia bezdomnością oraz bezdomności kładzie bardzo duży nacisk na skuteczność działań w obszarach obejmujących **profilaktykę, prewencję oraz integrację**. Do działań w obszarze profilaktyki i prewencji należy zaliczyć szeroko zakreślone działania zapobiegawcze niepożądanym zjawiskom społecznym, między innymi poprzez realizację Programów Aktywności Lokalnej jako działań z obszaru kompensacji społecznej. Nieocenioną korzyść dla systemu prewencji bezdomności, przynoszą następujące działania:

- praca socjalna nakierowana na możliwość umorzenia, zmniejszenia lub odpracowania zadłużenia czynszowego,
- praca socjalna nakierowana na pomoc w uzyskaniu dodatku mieszkaniowego, dodatku energetycznego,
- zapewnienie pomocy w zakresie wsparcia w bieżących opłatach za nośniki energii, pomoc na opał, bieżące opłaty czynszowe, napełnianie butli gazowej.

MOPS w Katowicach jest realizatorem systemu pomocy bezdomnym noszącego nazwę „Trójstopniowy Program Wychodzenia z Bezdomności”. Założeniem programu jest stworzenie oferty pomocy dla osób bezdomnych, adekwatnej do sytuacji życiowej osób bezdomnych, rozróżniając konieczność niesienia pomocy w sytuacji kryzysowej czy interwencyjnej, od sytuacji prowadzenia pracy socjalnej w placówce dla osób bezdomnych, dostosowując właściwe narzędzia do potrzeb klienta.

Pomoc niesioną osobom bezdomnym opisaną w „Trójstopniowym Programie Wychodzenia z Bezdomności” można podzielić na bezdomność „uliczną”, jak i „placówkową”. Opierając się na tym rozróżnieniu stworzono bazę placówek noszących nazwę niskoprogowych, to znaczy ogrzewalni oraz noclegowni, stanowiących pierwszy oraz drugi etap rozwiązywania problemu bezdomności. Placówki te zapewniają schronienie w godzinach 18.00 do 8.00.

Osoby przebywające w przestrzeni publicznej są motywowane przez pracownika socjalnego lub streetworkera do skorzystania ze schronienia, trafiają do wspomnianych powyżej placówek, gdzie otrzymują możliwość skorzystania z zabiegów higienicznych, gorącego napoju oraz pełnej informacji, co do możliwości uzyskania szeroko rozumianego wsparcia udzielanego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach. Pierwszy oraz drugi etap wychodzenia z bezdomności dotyczy również osób, które same zgłosiły się do ogrzewalni czy noclegowni w wyniku pozyskanej wiedzy o placówkach noclegowych z plakatów, ulotek informacyjnych rozpowszechnionych na terenie miasta, bądź od funkcjonariuszy Straży Miejskiej. Podkreślić należy, iż ogrzewalnia, w swojej

ofercie zapewnia możliwość dziennego przebywania w ciepłym pomieszczeniu, gdzie oferowany jest gorący napój oraz możliwość kąpieli. Trzecim etapem wychodzenia z bezdomności jest możliwość uzyskania całodobowego schronienia w Schroniskach dla osób bezdomnych, uzyskanie wsparcia konsultanta prawnego lub psychologa. Wymogiem stawianym osobom ubiegającym się o tę formę pomocy, jest podpisanie „kontraktu socjalnego-indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności”, który zawiera szczegółowe zasady współpracy z osobą bezdomną w rozwiązywaniu swojej trudnej sytuacji życiowej.

Trzecim etapem wychodzenia z bezdomności jest możliwość uzyskania całodobowego schronienia w schroniskach dla osób bezdomnych, uzyskanie wsparcia konsultanta prawnego lub psychologa. Wymogiem stawianym osobom ubiegającym się o tę formę pomocy, jest podpisanie „kontraktu socjalnego-indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności”, który zawiera szczegółowe zasady współpracy z osobą bezdomną w rozwiązywaniu swojej trudnej sytuacji życiowej.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt zaangażowania się wszystkich instytucji i organizacji, mających w swoich celach statutowych pomoc osobom defaworyzowanym. „Trójstopniowy Program Wychodzenia z Bezdomności” sprawdza się jako system przede wszystkim dlatego, gdyż aktualnie w grupie osób bezdomnych znajdują się osoby mające poważne problemy zdrowotne, które uniemożliwiają im samodzielne funkcjonowanie, gdzie dominuje problem osób starszych, schorowanych oraz trwale wykluczonych z życia społecznego i zawodowego. Złożoność problemów osób nimi dotkniętych, wskazuje jednoznacznie, iż nie są one w stanie samodzielnie przezwyciężyć te problemy, a także wymagają specjalistycznej i wielowymiarowej pomocy umożliwiającej ponowną integrację społeczną.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, wobec narastającej skali zjawiska „bezdomności ulicznej” podjął decyzję o zintensyfikowaniu działań na rzecz tej grupy osób bezdomnych, którzy przebywają w piwnicach, klatkach schodowych, strychach, kanałach ciepłowniczych czy ogródkach działkowych. Założono, iż aktywność pomocowa nie może się sprowadzać jedynie do okresu jesienno - zimowego. Wobec powyższego, MOPS w Katowicach wypracował z funkcjonariuszami Straży Miejskiej całoroczny harmonogram wspólnych objazdów skupisk osób bezdomnych, z częstotliwością dwa razy w tygodniu w godzinach rannych oraz w okresie jesienno – zimowym, dodatkowo jeden raz w tygodniu w godzinach popołudniowych. Na szczególną uwagę zasługuje fakt opracowanej przez MOPS w Katowicach „mapy skupisk osób bezdomnych”, która składa się ze zgromadzonej wiedzy o przebywaniu ludzi bezdomnych w pomieszczeniach niemieszkalnych. Mając na uwadze okres jesienno-zimowy, szczególnie trudny dla osób bezdomnych, Miejski Ośrodek Pomocy społecznej podejmuje działania w zakresie prowadzenia kampanii informacyjnej na rzecz osób bezdomnych, jak i mieszkańców Katowic w celu uwrażliwienia na zjawisko bezdomności, do których należy zaliczyć:

- wystosowanie pism do Straży Miejskiej oraz Policji, informujących o aktualnym stanie placówek na terenie miasta zajmujących się pomocą osobom bezdomnym,

- umieszczenie na stronie internetowej BIP MOPS apelu do mieszkańców o szczególną uważność na zjawisko bezdomności oraz wykaz placówek udzielających schronienia,
- przekazanie administratorom i zarządom budynków plakatów oraz ulotek informujących o możliwości skorzystania z pomocy w tym schronienia, kąpieli oraz posiłku,
- przekazanie plakatów oraz ulotek przedstawicielom Straży Miejskiej, Pogotowiu, Policji oraz innym instytucjom i organizacjom działającym w obszarze bezdomności,
- rozmieszczenie plakatów na terenie miasta Katowice, np. dworce PKP, PKS.

MOPS w Katowicach realizując koncepcję społeczeństwa obywatelskiego oraz wielosektorowej polityki społecznej, dostrzegając różnorodność problemów, z jakimi borykają się osoby bezdomne, takich jak: alkoholizm, narkomania, przemoc, choroby psychiczne, trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego, niepełnosprawność, powołał do życia Zespół ds. przeciwdziałania bezdomności, którego gospodarzem i moderatorem jest Dział ds. Bezdomnych MOPS w Katowicach. Funkcjonujący od wielu lat zespół prowadzi cykliczne spotkania stanowiące platformę wymiany informacji, doświadczeń, poszukiwania rozwiązań, które przyniosłyby wymierne efekty w pracy z osobami i rodzinami bezdomnymi. Na szczególną uwagę pracy zespołu zasługują opracowane zasady postępowania w przypadku osób bezdomnych, pozostających w przestrzeni publicznej, takiej jak np. kanały ciepłownicze, strychy, piwnice, klatki schodowe, altanki działkowe. Opracowane i spisane przez zespół zasady obejmują system reagowania i współpracy Straży Miejskiej, Policji, Izby Wyrzeźwien, Służby Zdrowia oraz podmiotów zapewniających schronienie, gdzie w większości przypadków głównym problemem jest nietrzeźwość oraz zły stan zdrowia osób bezdomnych. MOPS w Katowicach udostępnia zgromadzoną wiedzę w tym zakresie ośrodkom pomocy społecznej z terenu całego kraju jako dobrą praktykę działań prewencyjnych w stosunku do zjawiska bezdomności ulicznej.

Ośrodek obserwując skalę i złożoność zjawiska zagrożenia bezdomnością oraz bezdomności w obszarach obejmujących profilaktykę, prewencję, interwencję oraz integrację, podjął działania w zakresie poszerzenia oferty pomocowej na rzecz osób bezdomnych, poprzez opracowanie nowatorskiego projektu systemowego „Włącz się”. Projekt zakłada poprawę skuteczności działań w stosunku do osób bezdomnych przebywających w pomieszczeniach niemieszkalnych, poprzez zatrudnienie dwóch streetworkerów, których zadaniem jest motywowanie osób bezdomnych do podjęcia współpracy, a w szczególności do podjęcia leczenia odwykowego, jak również rozwinięcie działań na rzecz reintegracji osób bezdomnych poprzez zatrudnienie dwóch asystentów osób bezdomnych, których zadaniem jest poprawa zdolności osób bezdomnych do funkcjonowania w społeczeństwie. Działania asystentów osób bezdomnych stanowią nieocenioną wartość dla przygotowania osób bezdomnych do samodzielnego funkcjonowania społecznego. Podejmowane działania we wspomnianym obszarze integracji obejmują także:

- wspólne wizyty pracowników socjalnych terenowych i pracowników socjalnych specjalizacji bezdomność, celem wzmocnienia społecznego osób, które otrzymały lokale mieszkalne,

- utworzenie elektronicznej platformy komunikacyjnej w MOPS Katowice w zakresie możliwości pozyskania sprzętu gospodarstwa domowego dla osób bezdomnych, które otrzymały lokale mieszkalne, jak i zapewnienia transportu przedmiotowego sprzętu.

Katowice, 12.09.2018 r.